

درباره فیلم سینمایی نمک زمین

حسین مهینی

به مناسبت نمایش این فیلم در برنامه جشن اول ماه مه- روز کارگر جشنواره بین المللی سینمای تبعید – سوئد، در روز شنبه 30 آپریل 2016- در شهرگوتنبرگ، سوئد

- محصول آمریکا 1954
- کارگردان : هربرت بیبرمن
- سناریست : مایک ویلسون
- تهیه کننده : سانول کاپلان
- بازیگران : رزورا روولانوس، یوان چاکو، داوید وولف و...
- تولید: شرکت تعاونی آزاد، با همکاری اتحادیه ملی کارگران معادن ، اتحادیه نوب فلزات آمریکا
- اتحادیه زنان پیشرو آمریکا
- مدت فیلم : 90 دقیقه

فیلم "نمک زمین" یکی از آثار مهم و ارزشمند تاریخ سینمای جهان است. این فیلم یک درام اجتماعی و سندی انسانی درباره رویدادی واقعی، از چگونگی زندگی و مبارزه کارگران مهاجر و خانواده آن ها می باشد. ارزش این فیلم نه تنها به درونمایه و جهان بینی مترقی سازندگان آن، بلکه به پرداخت واقع گرایانه و ارزش های زیباشناختی آن در خلق یک درام انسانی و بیان تصویری مستند گونه آن است. در نگاه اول، فیلم فقط روایت مبارزه کارگران خارجی برای تحقق خواسته های صنفی و بهبود شرایط کار

و دستمزد برابر با کارگران آمریکایی است. اما نگاه مردانه خود کارگران به نقش همسرانشان در این مبارزه، و جایگاه حاشیه ای دادن به آنان در بستر مبارزه به خاطر زن بودنشان، زنان را در برابر شوهرانشان قرار می دهد. زنان چنین دیدگاهی را بر نمی تابند و در برابر مردان به مقاومت برمی خیزند. ایستادگی های زنان و چالش های آن ها، گره هایی دور از انتظار است که با استمرار مبارزه، لایه در لایه در هم تنیده می شوند و فیلم را به اثری عمیق و وتأثیر گذار، به ویژه در حوزه چگونه گی امر مبارزه زنان برای برابری تبدیل می کند.

فیلم "نمک زمین" در اوج دوران تفتیش عقاید - مک کارتیسیم در امریکا در دهه پنجاه میلادی - ساخته شد. زمانی که انسان های مترقی، برابری طلب و عدالت خواه به ویژه هنرمندان سینما به شدت کنترل می شدند و به خاطر باورهایشان توسط دستگاه های امنیتی تحت تعقیب و آزار قرار گرفته و به محاکمه کشیده می شدند، بسیاری از آنها از کار اخراج، زندانی و یا مجبور به ترک آمریکا می شدند. از جمله چارلی چاپلین انسان دوست، که مجبور به ترک آمریکا و زندگی در تبعید شد.

سازندگان فیلم "نمک زمین" هم در لیست سیاه کمیته تفتیش عقاید قرار گرفتند. حتی در طول زمان فیلمبرداری برخی از اعضای گروه سازنده فیلم دستگیر و بازداشت شدند. با این همه موانع و مشکلات بازدارنده، فیلم "نمک زمین" با همکاری رفیقانه سازندگان فیلم، کارگران معدن و خانواده های آنها، اتحادیه های کارگری و مشارکت اتحادیه زنان پیشروی آمریکا ساخته شد. در واقع فیلم "نمک زمین" یکی از نخستین تولیدات سینمایی مستقل در شکل تعاونی آن است که جدای از سیستم انحصاری وابسته هالیوود تهیه شده است.

پس از نخستین جلسه نمایش فیلم، سرمایه داران و صاحبان معادن نه تنها جلوی پخش و نمایش فیلم را گرفتند بلکه کارگران معدن را که نقش خودشان را در فیلم بازی کرده بودند، برای همیشه از کار اخراج کردند.

کارگردان فیلم، هربرت بیرمن نیز مورد تعقیب پلیس قرار گرفت. او در کمیسیون تفتیش عقاید و تحقیق کنگره آمریکا محاکمه شد و به اتهام داشتن عقاید چپ - کمونیستی - به زندان محکوم گردید.

اما با تمام موانع و دشواری هایی که نیروهای پلیس و سرمایه داران در راه پخش و نمایش عمومی فیلم در آمریکا ایجاد کردند، فیلم توسط خود کارگران، اتحادیه ها و انجمن های کارگری، اتحادیه های زنان پیشرو، اتحادیه های دانشجویان مترقی و گروه های روشنفکر، در مکان های نمایش غیر رسمی و سالن های زیرزمینی به نمایش گذاشته شد و به عنوان یکی از دستاورد های سینمای مترقی مورد استقبال عمومی قرار گرفت.

در خارج از آمریکا به ویژه در فرانسه نمایش فیلم "نمک زمین" آنچنان با استقبال عمومی رو به رو شد که به عنوان بهترین فیلم سال 1955 فرانسه از سوی تماشاگران و محافل و منتقدان سینمایی برگزیده شد.

در ایران به علت حاکم بودن شرایط فرهنگی و سیاسی غیر دموکراتیک و کنترل و سانسور شدید، فیلم "نمک زمین" تا قبل از انقلاب سال 57 امکان نمایش نیافت. تنها در نخستین سال پس از انقلاب - در سال 58 - فیلم در محافل دانشجویی به طور پراکنده در تهران و تبریز و برخی از شهرستان ها به نمایش درآمد. حتی متن و داستان فیلم بصورت نمایش رادیویی در مناطق آزاد کردستان، توسط گروه هنری کومله ضبط و پخش شد. بعد از سال 1360 و با آغاز استبداد و اعمال سیاست سینمای اسلامی و سرکوب گسترده، فیلم "نمک زمین" به بهانه ترویج عقاید الحادی - اشتراکی امکان نمایش عمومی نیافت.

جشنواره بین المللی سینمای تبعید بارها این فیلم را به مثابه یک اثر هنری مانا و متعهدانه و به عنوان سندی در راستای بالندگی فرهنگ سینمایی، و امکان شناخت عمومی از ابعاد جنبش کارگران به نمایش گذاشته و می گذارد.

به باور ما تماشای دگر باره این فیلم، همانند شراب کهنه ای است که گذشت زمان بر گیرایی آن می افزاید. با هم - با چشم و دل این شراب جانانه را در جشن همبستگی انسانی کارگران و زحمتکشان - اول ماه مه- بنوشیم!

حسین مهینی - جشنواره بین المللی سینمای تبعید - سوئد